

יום ההבנ"ה ומאבק בטרנספוביה

מסמך עבור צוותי חינוך והדרכה ופעילים.ות
מטעם ארגון מעברים לקשת הטרנסית

יום ההבנה:

ב-17 במאי נציין את יום הבנ"ה (IDAHOT) – היום הבינלאומי למאבק בלהט"בפוביה (הומופוביה, טרנספוביה, לסבופוביה וביפוביה). יום ההבנה מצוין בכ-100 מדינות סביב העולם, והחל מ-2006 גם בישראל, ביוזמות שונות של תנועות נוער, עמותות, בתי ספר וגופים נוספים.

היום נקבע לציון הוצאת ההומוסקסואליות מרשימת מחלות הנפש ב-DSM (מדריך האבחנות הפסיכיאטריות). רבים לא יודעים כי במהדורה העוקבת לזו בה הוצאה ההומוסקסואליות, טרנסג'נדריות נכנסה אליה (ויצאה רק שנים רבות לאחר מכן, ב-2013). עד 2009 יום ההבנה היה היום הבינלאומי למאבק בהומופוביה, אך בשנה הזאת הוחלט להוסיף את המאבק בטרנספוביה למטרות היום. באותה שנה צרפת הצהירה על כך שהיא מסירה טרנסג'נדריות מרשימת מחלות הנפש, והיתה המדינה הראשונה לעשות כן.

הקהילה הטרנסית בבתי הספר ובכלל:

ההערכה היא שישנם $150,000^{2}50,000^{1}$ אנשים על הקשת הטרנסית בישראל, רבים מהם. בארון.

מחקרים מראים כי ילדים טרנסג'נדרים חשופים לחוסר קבלה מצד סביבתם - הן מצד חבריהם לספסל הלימודים, הן מצד הצוות החינוכי והן מצד משפחתם. מסקר שנערך בארץ עולה כי 71% מהתלמידים הטרנסג'נדרים העידו על כך שבשנתיים האחרונות סבלו מהערות פוגעניות מצד תלמידים אחרים, וכי 39% נעדרים מבית הספר באופן קבוע ורציף. זאת ועוד, נמצא קשר מובהק סטטיסטית בין היעדרויות לבין סוגים שונים של יחס לא הולם מצד צוות והנהלת בית הספר. כך, ילדים טרנסג'נדרים נמצאים בסיכון מוגבר למצוקה נפשית, ונפגעת יכולתם להיות פנויים ללמידה, צמיחה והתפתחות מיטביים. כ-41% מהאנשים הטרנסג'נדרים ניסו להתאבד בעברם, כאשר שיעור זה משתנה בהתאם ליחס הסביבה, ובפרט עולה ל-51% בקרב החווים יחס לא הולם בבית הספר.

סביבה בטוחה ומכילה עבור הקשת הטרנסית הוכחה כמשפרת דרסטית את המצב. בנוסף, לעיתים קרובות טרנסים עולים להיתקל בטרנספוביה במשפחה, בקרב החברים ובסביבות נוספות, ובית הספר מהווה עבורם המרחב הבטוח היחיד להיות מי שהם, ולכן עלינו לעשות ככל האפשר כדי לאפשר זאת.

¹How Many Adults Identify as Transgender in the United-States (2016)

²Johns MM, Lowry R, Andrzejewski J, et al. Transgender Identity and Experiences of Violence Victimization, Substance Use, Suicide Risk, and Sexual Risk Behaviors Among High School Students — 19 States and Large Urban School Districts, 2017. MMWR Morb Mortal Wkly Rep 2019;68:67–71. DOI: <http://dx.doi.org/10.15585/mmwr.mm6803a3externalicon>.

אנחנו רואות חשיבות רבה בהתייחסות לקהילה הטרנסית בפעילות הנעשית סביב יום ההבנה בבתי הספר, כיוון שאלו עשויות ליצור שינוי חיובי ניכר, ולעיתים הן ההזדמנות היחידה של מורות ותלמידים רבים לפגוש, להכיר וללמוד על הקהילה הטרנסית באמת. השתמשו ביום זה כדי לעודד את השונות והמגוון המגדרי, והביעו עמדה נחרצת נגד גילויי טרנספוביה בפרט ולהט"בפוביה בכלל.

בשנת 2011 עוגן יום ההבנה במסמך חוזר מנכ"ל³ המחייב את כל בתי הספר לציין אותו, גם אם אין זה תמיד מיושם בשטח. לצערנו, למרות תיקון חוק זכויות התלמיד⁴ משנת 2014 שהעניק הגנה מאפליה על רקע זהות מגדר, ופניות רבות של מעברים וארגונים נוספים בנושא, נכון להיום (מאי 2020) אין עדיין חוזר מנכ"ל או אפילו נוהל המסדיר את הזכויות של תלמידים על הקשת הטרנסית. זאת על אף הצורך שברור שקיים בשטח. רצוי ליזום וליצור פעילויות בנושא בעיקר אם יש אנשים על הקשת הטרנסית בקרב הצוות/החניכים, אבל לא רק, וזאת מכמה סיבות - יש סיכוי גבוה שיש מי שעל הקשת הטרנסית ובארון, שהפעילות עשויה לתרום להם; כמעט כולם יפגשו בשלב כלשהו בחייהם באדם על הקשת הטרנסית, וחשוב שידעו איך לכבד ולהתייחס כראוי; ומעבר לכל, המאבק הטרנסית ועיסוק בו הוא לא רק עניינם של אנשים על הקשת הטרנסית, אלא של כלל החברה - המאבק הוא חלק משמעותי מאוד במאבק של כלל החברה לשינוי מגדרי. העולם אותו הקהילה הטרנסית מבקשת ליצור, הוא עולם שבו יש חופש מתפקידי מגדר, ומאפשר לכל אחת ואחד להיות מי שהם.

עוד על החשיבות של המאבק הטרנסית עבור כלל החברה, ועבור המאבק הפמיניסטי והגאה:

התנועה לזכויות נשים וארגוני הקהילה הגאה זכו להצלחות מרשימות. יחד עם זאת, השיח על מגדר וזכויות נשים וקהילה גאה טרם הוביל לשחרור מדיכוי מגדרי, הגורם לאלימות רבה בכל שכבות החברה. הדבר נובע במידה רבה מההיאחזות של החברה בתפיסה מהותנית, בינארית והיררכית אודות מין ומגדר, תפיסה שדגלה בשיעבודן של נשים, והכחדתם של אנשים מגוונים מגדריים. יחד עם ההתקדמות הגדולה במאה השנים האחרונות, עדיין ישנו פחד גדול מערעור סדרי עולם. כתוצאה מכך מצבה של הקשת הטרנסית כיום הוא גרוע מאוד, אך לא רק הוא - מצבה של כלל החברה רחוק מחופש מגדרי. אנו במעברים מאמינות שחופש מגדרי יתקיים רק כאשר חברי הקשת הטרנסית, ובפרט אנשים א-בינארים ומגוונים מגדריים, יוכרו כבעלי ערך בחברה ובקהילה. מעברים רואה ערך בחיזוק של הקשת הטרנסית, לא רק כדי שתיקח חלק בחברה כמו כל אחד אחר, אלא כמי שבעצם קיומה, תוביל את המאבק לשחרור מגדרי לטובת כלל האוכלוסיה: סטרייטים ולהט"בים, גברים ונשים, וכל מי שעל הקשת המגדריית.

³ 9.4-16 היום הבין לאומי למאבק בהומופוביה

⁴ איסור אפליה מטעמים של נטייה מינית או זהות מגדריית

הצעות לפעילות נגד טרנספוביה- בתקופת הקורונה ובכלל:

חשוב לקרוא טרם הפעילות (ובכלל) את [מסמך הקווים המנחים בנושא גיוון מגדרי במערכת החינוך](#) מטעם עמותת מעברים לקהילה הטרנסית וברית הלביות.

- לדבר כצוות או כקבוצה על איך אפשר ליצור מרחב בטוח ומכיל לקהילה הטרנסית- בקבוצות שאנחנו אחראים עליהן וקבוצות שאנחנו מהוות חלק מהן. מה נדרש ממנו? איזה מסרים אנחנו מעבירות? באילו סיטואציות שאנחנו חוות ביומיום אנשים על הקשת הטרנסית עלולים לחוות קונפליקט? ארגון מעברים הוציא [פלייר](#) [וקווים מנחים](#) בנושא- חשוב לקרוא אותם ולעשות כמיטב היכולת לקיים אותם כדי ליצור סביבה בטוחה עבור הקהילה הטרנסית.
- לקרוא, לדבר וליזום פעילויות ודיונים בהשראת דמויות שונות ואירועים במאבק הטרנסי- בארץ ובחו"ל. אפשר גם לחשוב איך אנחנו לוקחות מהמאבק הטרנסי השראה למאבק לחופש מגדרי בסביבה שלנו.
- ליזום כל מיני קמפיילים/פוסטרים/פעילויות נגד טרנספוביה ובעד חופש מגדרי- למשל אפשר לעשות תחרות כרזות, או לקשט את הכיתה/המבנה בשלטים, סיסמאות וציורים- ככל העולה על רוחכם בהתאם לקהל היעד.
- כדאי ללמוד ולדבר על מה זה אומר טרנסג'נדר, ומעט מושגים על הקשת הטרנסית והמגוון שבה. יש המון מידע על זה [בפלייר](#) של מעברים [ובאתר](#) שלנו.
- לדבר על ייצוגים שונים לקהילה הטרנסית במדיה הפופולרית, בעיתונות, בטלוויזיה- האם יצא לכם להתקל בהם? האם הייצוגים הללו משקפים את המציאות? האם הם מיטיבים עם אנשים על הקשת הטרנסית? איך זה מרגיש כשיש כל כך מעט ייצוג טרנסי חיובי ומכבד בתרבות שלנו?
- אפשר לצפות בסרטונים שונים וליזום דיון סביבם. סרטונים מומלצים- תכנית 'סליחה על השאלה'- על הקהילה הטרנסית, קטעים מהתוכנית 'טרנסקידס' וסדרת הדוקו 'על הרצף'. המלצות לסרטונים נוספים בהמשך- תחת הכותרת 'קישורים שימושיים'.
- עבור קבוצות דתיות/ מסורתיות אפשר לעשות פעילויות ולכוון גם בהקשר הדתי- למשל, איך אנחנו מכלילות אנשים על הקשת הטרנסית בקהילה הדתית ובחיים הדתיים? לדוגמה- [כתבה בנושא- על החיים של יעל רשלין כאישה טרנסית לסבית דתית שחיה עם בת זוגה הדר רשלין](#)
- ניתן להזמין הכשרה לצוות החינוכי או לתלמידים על הקהילה הטרנסית, [ממערך ההכשרה של מעברים](#) או להזמין אדם על הקשת הטרנסית להרצות/להעביר פעילות/לספר את סיפורו.

דגשים חשובים לפעילות:

- לא עלינו בלעדינו: כדי להימנע מפעילות פטרונית שנעשית "מעל הראש" של הקשת הטרנסית ועבורה (Nothing about us, without us), במידה ויש בצוות או בקבוצה אנשים על הקשת הטרנסית, יש לדאוג לשיתוף שלהם בתכנון הפעילות, והובלה של היוזמה. כמו כן, בעת תכנון פעילות, ניתן ורצוי

לפנות לארגוני הקהילה הטרנסית כדי לקבל תמונה רחבה ככל הניתן, במטרה ליצור פעילות מיטבית.

- מאבק בדחיקה לעוני: בימים אלו כולנו מתמודדים. עם חוסר ודאות כלכלית, אך אנשים על הקשת הטרנסית חסרי גב כלכלי הם פגיעים. במיוחד. גם בימים כתיקונם, רמת האפליה הגבוהה בתעסוקה והעדר גב כלכלי דוחקת את חברות. הקשת הטרנסית לעוני. במידה ויש תקציב לפעילות, אנו ממליצים לשלם לאנשים על הקשת הטרנסית ולארגוניה על העבודה. בין אם מדובר על כתיבת תוכן, שימוש בעבודת אומנות או גרפיקה, הרצאה בלייב וכיו"ב. הציפייה להתנדב גורמת לכך שרק החלקים החזקים ביותר בקהילה יכולים להרשות לעצמם לקחת חלק ולהוביל. במידה ואין תקציב, ניתן לבקש תרומות כדי לאפשר תשלום לחברות. הקשת הטרנסית על זמנם.
- פעילות כל השנה: חשוב לזכור כי התמודדות של אנשים טרנסים נמשכת ביומיום, טרנספוביה וקשיים נוספים הם חלק מהיומיום ונפוצים לאורך כל השנה. ולא רק ביום ההבנה. כדאי לחשוב איך אנחנו יוצרות סביבה מכלילה לקשת הטרנסית כל השנה, תומכות ומהוות כתובת.

קישורים שימושיים נוספים:

סרטונים

סרטון בן דקה של אמילי ער על תגובות מהסביבה - ["ניסיתי להחצין את הגבריות אבל זה לא עזר. אני אישה"](#)

[טרנספוביה בשוק העבודה](#)

[נדיה אברהם - מראשונות הטרנסיות בארץ](#)

[מעבר לקשת](#) - סדרת סרטונים שבה אנשים על הקשת הטרנסית ואנשים סיסג'נדרים (שאינם על הקשת הטרנסית) מספרים על חוויות שונות סביב כל מיני נושאים בחייהם

[פלג בר-לב - על תלמידים טרנסים במערכת החינוך - מתוך דיון בכנסת במסגרת יום זכויות הקהילה הגאה](#)

מערכי שיעור על הקהילה הטרנסית-

[מערך שיעור על טרנספוביה וסקסיזם - באנגלית](#)

[מערך שיעור על לשון פניה - באנגלית](#)

[Lesson plans for teaching about sexual and gender diversity in Thailand](#) - מערך שיעור באנגלית

[Examples of Policies and Emerging Practices for Supporting Transgender Students \(PDF\)](#)

עוד על איך אפשר לתמוך בתלמיד על הקשת הטרנסית-

[How teachers can support transgender students | Teacher Network](#)

[TRANS CHILDREN AND YOUTH](#)

[Don't Give Up the Fight - Ideas for Action under lockdown](#)

נספחים:

פלייר 'כך תהיו טרנספרנדלי' - לאנשי ונשות חינוך-רצוי לחלק למורות/לתלות בחדרי מורים/מרחבים אחרים מתאימים, ופלייר כללי- אפשר לתלות בכל מיני מקומות, ולקרוא אותו בפעילות. לפלאיירים בגרסת PDF כנסו לקישור: <https://www.maavarim.org/being-trans-friendly>

מעברים - Ma'avarim
 שינוי בר קיימא לקהילה הטרנסית

איש/אשת חינוך?

כך תוכלי להיות טרנס-פרנדלי:

כמחנכות תפקידך ליצור מסגרת חינוכית בטוחה ונעימה עבור החניכים/ות שלך. יש לפנות לחניכה/ה טרנסית בשם ובלשון המוגדרת המועדפת עליו/ה, בלי קשר לרישום במסמכים.

זהות מגדר הינה עניין אישי, ואינה תלויה בהסכמת ההורים. במקרים של הפרדה לפי מגדר (כגון בקוד לבוש, בשימוש בשירותים, בלינה ובפעילויות ספורט), יש לכבד את הזהות המוגדרת של החניכה/ה. יש לוודא שהחניכה/ה מוגנת מואלימות ומיחוס לא הולם.

עליך לשמור על כבוד החניכה/ה בקרב חברי/ה למסגרת (למנוע הקנטות, הטרדות, בדיחות פוגעניות).

יש לכבד את פרטיות החניכה/ה הטרנסית, ואין להוציא אות/ה מהארון בניגוד לרצונה/ה.

יש להימנע משיחות לא ענייניות על הנושא, גם שלא בנוכחות/ה.

www.maavarim.org | info@maavarim.org
 052-4776707
 מעברים - שינוי בר קיימא לקהילה הטרנסית

מעברים - Ma'avarim
 שינוי בר קיימא לקהילה הטרנסית

כך תהיו טרנס-פרנדלי:

כבדו את השם והפניה המוגדרת המועדפת על אנשים טרנסג'נדרים/ות. "אתה" למי שמדבר בלשון זכר, ו"את" למי שמדברת בנקבה. אם אינך בטוח/ה, אפשר לשאול בעדינות.

אל תשאלו שאלות אישיות, אינטימיות וחודרניות, על מיניות, או על פרוצדורות רפואיות.

אל תוציאו אנשים מהארון כטרנסג'נדרים/ות ללא רצונם/ן ואל תנהלו שיחות לא ענייניות על הנושא, גם לא מאחורי גבם/ן.

פניה לא נכונה, שימוש בשם קודם, שאלות חודרניות, והוצאה מהארון, עלולים לגרום לכאב רב.

www.maavarim.org | info@maavarim.org
 052-4776707
 מעברים - שינוי בר קיימא לקהילה הטרנסית